

Bölüm 5

EVLİLİK VE YERLEŞİM YERİ KURALI VE TOPLUMSAL CİNSİYETLE İLİŞKİSİ

Ertuğrul TAŞ

Giriş

Belçika'da psikolojik yardım talebiyle farklı motivasyon ve psikopatolojilerle kliniğe başvuran Türk asıllı bireyler veya çiftlerle gerçekleştirilen bireysel psikoterapiler ve çift terapileri sürecinde, bazı kadın ve erkeklerin direkt veya dolaylı olarak toplumsal cinsiyet kimliklerini sorguladıkları gözlemlenmiştir. Toplumsal cinsiyet kimliğini sorgulayan erkek vakalar Belçika'da yaşayan bir kadınla evlenerek Türkiye'den Belçika'ya göç etmişlerdir. Kadın vakalar ise, Türkiye'den bir erkekle evlenerek eşlerini Belçika'ya getirmişlerdir. Bu kadınların tamamı Belçika'da doğmuş veya erken yaşta Belçika'ya gelmiş ve Belçika'da büyümüşlerdir. Diğer önemli bir gözlem bu vakaların yaşadıkları problemlerin başlangıcı veya psikolojik acılarının kaynağı olarak evliliklerini göstermeleridir. Örneğin erkekler tekrar eder biçimde "gelin gibi" eşlerinin evine gelmiş olduklarını; eş, eşin ailesi veya Belçika'da yaşayan diğer Türkler tarafından horlandıklarını dile getirmişlerdir. Türkiye'den bir erkekle evlenen ve eşini Belçika'ya getiren kadınlar ise resmi olarak aile reisi olduklarını, çekirdek ailenin temel ihtiyaçlarını karşıladıklarını, eşlerine kurumlarla ilgili işlerde refakat ettiklerini dile getirmişlerdir. Bazıları "evin kadını mıyım yoksa erkeği mi bilmiyorum" diyerek yaşadıklarını sorgulamıştır. Bazı vakaların toplumsal cinsiyet algıları bozulmuş; kadın veya erkek olarak kendilerini tanımlamakta zorlanır olmuşlardır (Taş, 2014).

Bu gözlem ve tespitler toplumsal cinsiyet ve evlilik arasında bir bağ olup olmadığını sorgulamamıza neden olmuştur.

Bu çalışmanın kuramsal çerçevesini ve yöntemini klinik antropoloji oluşturmaktadır. Bu yaklaşım bireyde görülen psikopatolojilerin analizi ile problem öncesi işleyen normal kişi ve toplumsal yapı ve işleyişini anlayabileceğimizi savunur (Brackelare, 1985, Le Bot, 2010).

Klinik çerçevede, toplumsal cinsiyet kimliğini sorgulayan vakaları temel alarak önce toplumsal cinsiyet kavramını tanımladık ve vakaların söylemleriyle karşılaştırdık. İkinci etapta, toplumsal cinsiyet kavramının bireyin ait olduğu kültür, sosyal yapı ve evlilikle ilişkisini ele aldık. Son olarak, kadın ve erkek toplumsal cinsiyet rollerinde oluşan olası pozisyon değişikliklerinin toplumsal cinsiyet algısına olan etkilerini analiz ettik.

Toplumsal cinsiyete bağlı ortaya çıkan gerilim ve toplumsal cinsiyet algısının bozulması, ilgili kadın ve erkekleri depresyon, kaygı bozukluğu, cinsel bozukluk, psikoz gibi psikopatolojik bozukluklara karşı zayıf kılmaktadır. Bu grupta çalışan ruh sağlığı çalışanları ve araştırmacıların psikopatolojilerle ilgili gözlem ve sorgulamalarında toplumsal cinsiyetle ilgili rol kaymalarını dikkate almaları önem arz etmektedir. Aile ve çift hayatıyla ilgili çalışmalarda ve terapi yaklaşımlarında ilgili grupta toplumsal cinsiyet ve evlilik ve yerleşim yeri kuralı arasındaki ilişki dikkate alınmalıdır.

Kaynakça

- Akıntürk, T., Ateş Karaman, D. (2012). *Türk Medeni Kanunu, Aile Hukuku*. İstanbul: Beta Yay.
- Balaban, A.R. (2002). *Evlilik ve Akrabalık Türleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay.
- Assoun, P.L. (2007). *Leçon psychanalytique sur Masculin et Féminin*. Paris: Economia-Anthropo.
- Aydın, A. (2005): İslam'a Göre Evlilik ve Cinsel Meseleler. İstanbul: Özlem Yayınevi.
- Brackelaire, J.L. (1995): *La personne et la Société*. Bruxelles: De Boeck Université.
- Bülbül, D. (2016). "Osmaniye'nin Düziçi İlçesinde Evlenmeye Bağlı İnanç Ve Ritüeller". Çukurova Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 2, 164-170.
- Gazel, M. (2005). *Evlilik Rehberi*. Ankara: Neşriyat Dağıtım.
- Godelier, M. (2009) *Métamorphose de la Parenté*. Millau: Fayad.
- Irmak, Y., Taş, E. (2012). "Tersine Dönen Bir Evlilik Modeli Olarak Sakarya'da Damat Alma Geleneği ve Psikolojik Etkileri". *Millî Folklor*, S. 96, 216-228.
- Le Bot, J.M. (2010). *Le lien social et la personne*. Rennes: PUR.
- Levis-Strauss, C. (2002). *Les structures élémentaires de la parenté*. New York: Mouton de Gruyter.
- Kaya, D. (1996). "Düğünlerimizle İlgili Terimler ve Bunların Fonksiyonel Özellikleri". *Millî Folklor*, Bahar-Yaz 1996, 29-30.
- Mercader, P. (2005). Le genre, la psychanalyse, la nature: reflexion a partir du transsexualisme. Héritier, Françoise (Ed.), *Hommes, Femmes: la construction de la différence*, (129-140). Paris: Copyright-Le plombier/EPPDCSİ.
- Şişman, B. (2017). *Türk Kültüründe Evlilik*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.
- Stoller, R. (1968): *Recherche sur l'identité sexuelle, a partir du transsexualisme*. France: Galliamard.
- Stoller, R. (1985): *Masculin, Féminin*. New Haven and London: Yale University Press, Première édition 1989, Paris: PUF.
- Taş, E. (2008). *Kismet ! Belgique/Turquie : regards croisés sur les mariage et migrations*. Paris: L'Harmattan.
- Taş, E. (2014). *Les Alliances Renversées, Souffrance Des Gendres Dans Les Migrations Matrimoniales Turques*. Saarbrücken: paf.